

Ca Khúc Da Vàng (Tản Mạn)

Triệu Thân

Trong những năm qua, lão đã sưu tầm được khá nhiều nhạc của anh Trịnh Công Sơn, trên đĩa cũng có, băng từ cũng có, trên giấy cũng có, thủ bút của chính anh cũng có nữa. Xưa nay lão vẫn nghĩ là mình giữ được khá nhiều những tác phẩm trong cái kho tàng vô giá của anh, vậy mà cho đến khi anh mất, người ta cho biết anh đã sáng tác khoảng 600 bài, mới biết mình thiếu cả gần một nửa. Cho nên lão cuống cuống đi sưu tầm lại, góp nhặt lại, van nài người này, xin xỏ người kia. Điều đáng mừng là lão kiếm ra được vài đĩa có ghi lại tiếng hát của chính anh vào những năm 70, và bộ Hát Cho Quê Hương Việt Nam do Khánh Ly hát thuở nào Âm thanh thời đó dĩ nhiên không hay, không cao cấp bằng hôm nay, chất lượng âm thanh, hòa âm cũng kém, nhưng lão vẫn thích hơn, có thể vì một cảm nhận đặc biệt nào đó. Mà thú thực, giọng anh thời đó, giọng Khánh Ly thời đó, và cả cái tâm hồn anh và Khánh Ly để vào trong mỗi ca khúc hồi đó đáng để cho những gì lão còn giữ lại được trở thành quý giá. Mới đây, L. lão ngồi trong phòng mình nghe lại cuốn Ca Khúc Da Vàng, bỗng thấy trời dậy trong mình những cảm xúc lạ lùng. Hay là chưa bao giờ mình thực sự lắng nghe nhạc của anh tới mỗi chữ mỗi câu, mỗi giai điệu và mỗi trường đoạn. Nên lão bỗng có ý định muốn viết một vài ý tưởng từ những ca khúc anh viết, đặc biệt bắt đầu từ tuyển tập Ca Khúc Da Vàng.

"Đáng nhẽ, tất cả những bài hát có trong cuốn băng này đều phải là những bản tình ca ..." Nguyễn Đình Toàn nhận xét. Thế nhưng vì một mệnh hệ nào đó, những bản tình ca bỗng trở thành những tiếng kêu khóc, hay những bài kinh cầu lên án chiến tranh và ngợi ca hòa bình. Nhiều người cho những bài ca đó là nhạc phản chiến. Lão cảm thấy chữ nhạc phản chiến hơi có vẻ đơn điệu và thiếu sót quá. Như ai đó đã nói, những bài ca Trịnh Công Sơn viết trong tuyển tập Ca Khúc Da Vàng phải được coi là những ca khúc viết về thân phận, thân phận con người và thân phận đất nước, dân tộc. Lão ủng hộ cách nhận xét này, vì rằng ngoài chuyện lên án chiến tranh, những ca khúc đó còn là những bài tuyên ngôn của mỗi người trong chúng ta, "kêu gọi xây dựng lại nhà cửa, xây dựng lại cuộc đời, góp sức biến cuộc đời này thành một nơi để sống chứ không phải một nơi để chạy trốn." Nguyễn Đình Toàn đã nói vậy. Còn nếu như đây là những bản tình ca, chúng phải là những bản tình ca "không có hạnh phúc".

Ba mươi năm đã qua kể từ khi Trịnh Công Sơn phát hành những dòng nhạc da vàng và Khánh Ly đã cất cao tiếng hát từ "cái cổ họng bằng vàng" của mình. Nhiều người cứ cho là cái ảnh hưởng của âm nhạc Trịnh Công Sơn và giọng hát Khánh Ly đã khiến cho miền Nam thất thủ. Lại thêm một lý do! Tôi chưa bao giờ nghĩ là âm nhạc lại có thể có một sức mạnh ghê gớm đến thế. Hơn nữa, tác động của nó vốn là ngang nhau ở từ hai phía, dù cho sự phổ biến của nó có khác ở hai đầu chiến tuyến. Trong một vài bài viết mà tôi được đọc gần đây, tôi được biết Ca Khúc Da Vàng đã nằm trong ngực áo người chiến binh cộng hòa cũng như trong ba lô của người lính Bắc Việt, biết Michiko (có thể viết sai) cô gái Nhật bắt đầu chú ý đến nhạc Việt bởi Ca Khúc Da Vàng, và biết một người Pháp mắt xanh mũi lõ nảy ra ý định học tiếng Việt cũng từ CKDV. Vậy thì cái giá trị của những ca khúc đó chắc chắn phải lớn hơn giá trị tuyên truyền trong cuộc chiến, vượt quá cái ranh giới chính kiến và dân tộc nữa.

Đất nước có thể bị chia cắt, nhưng lòng người thì đừng nên! Hãy lắng nghe anh van lơn "Lại gần với nhau, ngồi gần nhau hơn, ngồi kề bên nhau, đừng bỏ tôi đi, hai mươi năm rồi ..." Thê thảm quá, những ước mơ bình thường mà sao như xa vời quá, "đêm sông Hương nhung nhớ, ngày Cửu Long mơ Mơ thấy gì? Mơ một ngày Hồng Hà góp hội trùng dương ..." Vậy thôi, mơ không còn chia cắt và không còn chiến chinh, gột bỏ thù hằn, xây dựng lại quê hương, tình người Đau quá phải không anh, thân Mẹ Việt Nam chẳng chịt những vết thương mà những đứa con của Mẹ vẫn còn chưa ngơi nghỉ. Nghe những lời ca trong tập Ca Khúc Da Vàng, những

tưởng ngày hòa bình đang cận kề, ngò đầu máu vẫn đỏ, nước mắt vẫn chảy, và quê hương vẫn điêu linh. Hỡi những con người đang cầm sinh mạng những người dân vô tội trong tay, có nghe chăng những tiếng thở dài!

"Những nốt nhạc giống như những mảnh nham thạch, dù đã nguội lạnh vẫn chứa đựng trong đó cái nhiệt độ khủng khiếp ..." Ba mươi năm qua rồi, nghe lại cuốn băng này, tôi vẫn thấy rờn rợn. Mà không rợn sao được, khi anh tả chân thành công quá thân phận con người bé nhỏ. Dễ sợ quá những bức tranh đau lòng cứ như được vẽ lên từ tiềm thức, theo nhau đi vào bài hát. Ở bài này, người ta thấy "xác người nào trôi sông, phơi trên ruộng đồng ... xác nào là em tôi dưới hồ hầm này", trong bài kia là "từng vùng thịt xương có Mẹ có em", là "cửa nhà Việt Nam cháy đỏ cuối thôn", là "ruộng đoá ng quê hương dấu vết bom qua". "Ai có nghe, ai có nghe tiếng nói người Việt Nam. Chỉ mong hòa bình sau cơn tắm tối, chỉ mong một ngày tay ấm trong tay ..." Từ khắp mọi xó xỉnh trên dải đất quê hương, đầu đầu cũng có dấu vết của sự tàn phá và nỗi đau mất mát. Cho nên đầu đầu cũng thấy tỏa sáng ước mơ, tràn đầy hy vọng, "Nơi đây anh chờ, nơi kia tôi chờ, trong gian nhà nhỏ Mẹ cũng ngồi chờ Anh lính ngồi chờ trên đôi hoang vu, người tình ngồi chờ bóng tối mịt mù..."

Có lần, có người hỏi anh "động cơ nào cho anh nguồn cảm hứng viết nên những ca khúc trong tập Ca Khúc Da Vàng", anh trả lời đơn giản "mình là người Việt" Nghe thì như đùa, vậy mà lại chẳng phải vô lý! Không bất ngờ, chỉ hơi lạ, lạ ở chỗ nó ngắn gọn quá, súc tích quá, không thiếu mà cũng chẳng thừa Có lẽ cho tới bây giờ, Nói Vòng Tay Lớn là ca khúc gây ồn ào nhất, đặc biệt là gần đây Bản thân bài hát không có tội, tác giả cũng không. Thế sao còn mãi u mê! Khách quan mà nói, âm nhạc là âm nhạc, không nên bị chính trị hóa, dù cho sự xuất hiện của nó có thể đã vô tình phục vụ một mục đích chính trị nào đó trong một giai đoạn nào đó. Chủ quan mà nói, tôi đứng bên này mặt trận, nhìn nhận vấn đề có thể khác hơn anh ở phía bên kia Cho nên lời anh và lời tôi sẽ có khác biệt, khí thế dung hòa Thế sao còn sân si! Thời thế thay đổi, chính thể thay đổi, nhưng con người vẫn đó và bài hát vẫn sống đây thời Xã hội đang đi lên, con người cũng đi lên, quay nhìn lại càng nhiều thì chỉ làm cho mình chậm bước. Lịch sử là bài học cho tương lai chứ không phải là lý do để quay về với quá khứ.